

Forskningsrapport 5:2020

Tuggförmåga hos äldre individer: en kvalitativ intervjustudie

Våra forskningsrapporter

Akademiskt centrum för äldretandvård är ett samarbete mellan Institutionen för odontologi vid Karolinska Institutet, Folk tandvården Stockholms län AB och Stiftelsen Stockholms Sjukhem. Akademiskt centrum för äldretandvård skall genom basvetenskaplig och klinisk forskning samt vård öka kunskapen om oral hälsa och förbättra tandhälsan för äldre i Stockholms län. Centrumet skall även förmedla kunskaper och information om äldres orala hälsa.

ACT bedriver forskning och har etablerat samarbeten med flera forskare och forskargrupper vid Karolinska Institutet, i första hand vid Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle och Institutionen för medicin, Solna.

Flera projekt genomförs i samarbete med FoUU vid Stockholms Sjukhem och Akademiska vårdcentraler i Stockholm. Pågående projekt involverar också privata tandvårdsaktörer och utvecklingsföretag.

Målet med vår rapportserie är att på ett enkelt och rakt sätt förmedla den forskning som vi bedriver på Akademiskt Centrum för Äldretandvård. Rapporterna baseras på peer-reviewed artiklar som är publicerade i vetenskapliga tidskrifter.

Föreståndare

Gunilla Sandborgh Englund, Föreståndare

Akademiskt centrum för äldretandvård

gunilla.sandborgh@ki.se



Titel

Masticatory ability in older individuals: A qualitative interview study

Tuggförmåga hos äldre individer: en kvalitativ intervjustudie

Författare

Per Elgestad Stjernfeldt, Gerd Faxén-Irving och Inger Wårdh

I vår studie har vi djupintervjuat tolv äldre patienter, vissa med uttalade tuggsvårigheter, där de fått beskriva helt fritt om sin tuggförmåga. Det var alltså patienternas subjektiva uppfattning om sin tuggförmåga som vi var intresserade utav. Intervjuerna transkriberades och analyserades. Under analysen letar man efter återkommande mönster och fenomen som patienterna beskriver.

Alla patienter kunde beskriva en gradvis försämring av sin tandhälsa under sin levnadstid vilket påverkat tuggförmågan. De intressanta var att de flesta individer inte hade reflekterat över hur den försämrade tandhälsan påverkat deras tuggförmåga, utan de var nöjda och ansåg att de kunde äta allt de ville, men om man sedan frågade om de kunde tugga specifika livsmedel så svarade de att de undvek flera typer av livsmedel så som morötter och frukt. Det var först under intervjun som de insåg att de gjort inskränkningar på sin livsstil och val av livsmedel genom att utveckla vissa strategier, bla. att välja bort svårtuggad mat. Eftersom munhälsan gradvis försämrats under en lång tid, så hade patienterna adapterat till sin funktionsförlust utan att reflekterat över det och således tenderade man att överskatta sin förmåga.

Vissa individer hade utvecklat mer påtagliga strategier för att kompensera för sin funktionsförlust. Några protesbärare undvek att äta på restaurang eller i sällskap av anhöriga då man var rädd för att skämma ut sig om protesen lossnade.

De patienter som upplevde att de hade problem med att tugga hade det gemensamt att de förlorat flera tänder under en kort tidsperiod och därför inte haft samma möjlighet till att adaptera. Intressant var också att vissa patienter som hade genomgått en protetisk rehabilitering oftast var nöjda med sin behandling och upplevde att de fått en bättre tuggförmåga. Trots detta hade denna förbättring inte lett till ändrade kostvanor efter rehabiliteringen. Så även om den protetiska behandlingen var lyckad så förbättrade inte detta kostvanor.

Resultatet från denna studie pekar på att protetisk rehabilitering oftast kan hjälpa patienter med sin tuggförmåga, men att detta nödvändigtvis inte leder till förbättrade kostvanor. Således bör man forska mer kring hur protetiskt på äldre patienter kan kombineras med multidisciplinärt samarbete med bland annat dietister. Man bör även beakta tidsaspekten vid omfattande dentala saneringar för att möjliggöra för patienten att adaptera till tandförluster. Vi vet att när man förlorar tänder så förlorar man även den signalering från de känselceller som finns vid tänderna och som är viktiga för det centrala nervsystemets finmotoriska reglering av tuggfunktionen.

Publikation

Elgestad Stjernfeldt, P, Faxén-Irving, G, Wårdh, I. Masticatory ability in older individuals: A qualitative interview study. Gerodontology. 2020; 00: 1– 10. <https://doi.org/10.1111/ger.12515>

Abstract

Aim

To explore older individuals' experienced masticatory ability and the impact of masticatory ability in daily life.

Material and methods

This study applied an open-ended exploratory approach using inductive reasoning. The design was inspired by the qualitative method grounded theory. The final sample consisted of twelve older participants. Seven were men, and five were women. The interviews were audio-recorded and transcribed verbatim. The interviewer successively read the transcribed data and analysed the material in cooperation with the authors.

Results

Three categories developed from the data; Deteriorating oral health and functional loss, Eating habits, Prosthetic rehabilitation and function. A core category named Adaptation emerged. Adaptation describes how individuals successfully could adapt to a decreased function and in spite of this develop a positive view of their masticatory ability.

Discussion

The participants described an experience of gradually deteriorating oral function that had affected their masticatory ability. By adapting to this functional degradation, some of the participants overcame the functional deficiencies. Most participants perceived their masticatory ability to be good, even though their ability to process some food types was described as inadequate.

Conclusion

The participants had experienced deteriorating oral health and function throughout life, and they overcame this through adaptation by adjusting their eating habits. Even though prosthetic treatment might be considered successful by the participant, this does not necessarily improve dietary habits. Future research should therefore focus on how dental treatment can be combined with other interventions, such as dietary counselling and physiotherapy to recover physiological function.